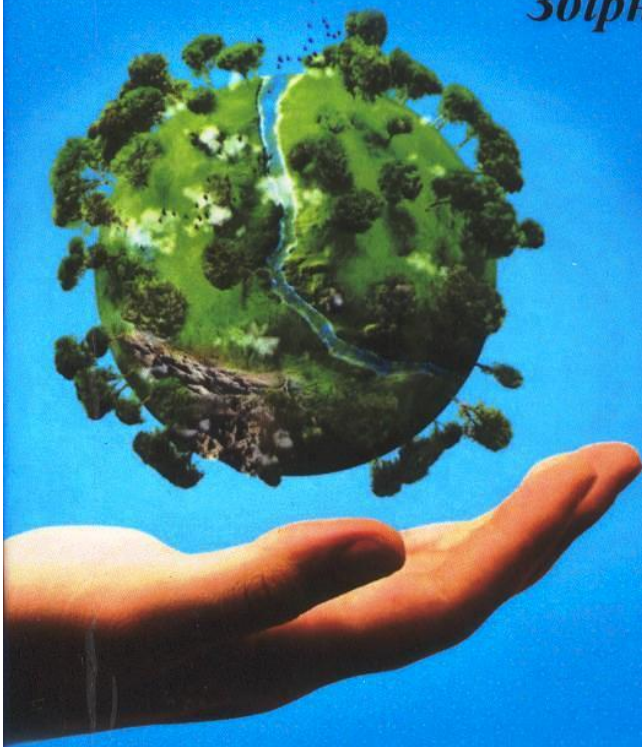

Національна академія наук України
Державна установа
«Інститут економіки природокористування
та сталого розвитку
Національної академії наук України»

ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ І ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ

Збірник наукових праць

ISSN 1818-4170

Національна академія наук України

Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України»

**ЕКОНОМІКА
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
І ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ**

Збірник наукових праць

Київ - 2015

Економіка природокористування і охорони довкілля: [зб. наук. пр.] / Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України». – К. : ДУ ІЕПСР НАН України, 2015. – 236 с.

У збірнику наукових праць представлено результати досліджень теоретико-методологічних, методичних і прикладних проблем сталого використання, охорони й відтворення природно-ресурсного потенціалу, охорони навколишнього природного середовища, гарантування екологічної безпеки та соціально-економічного піднесення суспільства. Проаналізовано євроінтеграційні та геополітичні виклики, які слід урахувати у процесі формування стратегії розвитку держави і регіонів. Обґрунтовано екосистемний концепт сталості природно-господарського комплексу в умовах децентралізації. Визначено методологічні аспекти використання механізмів забезпечення сталого розвитку земле- та водогосподарського комплексу, а також лісо- і надкористування в Україні.

Завдяки запропонованій тематиці наукових досліджень, об'єднаних у видання, збірник становить значний інтерес не лише для науковців, викладачів, управлінців, представників органів державної влади та місцевого самоврядування, а й широкого кола читачів.

**Наукове видання внесено до Переліку наукових фахових видань України
(наказ ВАКУ України № 626 від 25 червня 2011 року).**

*Рекомендовано до друку вченою радою Державної установи
«Інститут економіки природокористування та сталого розвитку
Національної академії наук України» (протокол № 7 від 27 серпня 2015 р.).*

Рецензенти:

акад. НААН України, д.е.н., проф. Б.Й. Пасхавер (Державна установа «Інститут економіки та прогнозування Національної академії наук України»);

чл.-кор. НАПН України, д.е.н., проф. Я.Б. Олійник (Київський національний університет імені Тараса Шевченка);

д.е.н., проф. В.О. Шевчук (Національна академія статистики, обліку та аудиту Державної служби статистики України).

Редакційна колегія: акад. НААН України М. А. Хвесик (Україна, відповідальний редактор); д.е.н., проф. В. А. Голян (Україна, заступник відповідального редактора); акад. НАН України, д.е.н., проф. О. М. Алімов (Україна); акад. НААН України Ю. О. Лупенко (Україна); д.е.н., проф. В. К. Данилко (Україна); д.е.н., проф. І. К. Бистряков (Україна); д.е.н., проф. О. О. Веклич (Україна); д.е.н., доц. Ш. І. Ібатуллін (Україна); д.е.н., проф. Я. В. Коваль (Україна); д.е.н., с.н.с. Л. В. Левковська (Україна); д.г.-м.н., проф. С. О. Лизун (Україна); д.е.н., проф. Л. Г. Мельник (Україна); д.е.н., проф. В. С. Міщенко (Україна); д.е.н., проф. Є. В. Хлобистов (Україна); д.е.н., проф. Живко Жеков (Болгарія); д.е.н., проф. Христо Крачунов (Болгарія); д.е.н., проф. Бойнец Стефан (Словенія); д.е.н., проф. Перет Тадеуш (Польща); к.е.н., с.н.с. А. О. Коваленко (Україна); к.е.н. Ю. М. Маковецька (Україна, відповідальний секретар).

ISSN 1818-4170

© Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», 2015

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	7	PREFACE
<hr/>		
ВИКЛИК ЧАСУ		CALL TIME
Михайло ХВЕСИК, Василь ГОЛЯН, Святослав КНЯЗЄВ	8	Mykhaylo KHVESYK, Vasyl' GOLYAN, Sviatoslav KNYAZYEV,
РАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ЯК ВАГОМИЙ ЧИННИК СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНОГО ПІДНЕСЕННЯ ТА ЗМІЦНЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ САМОДОСТАТНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ		RATIONALIZATION OF NATURE USE AS AN IMPORTANT FACTOR SOCIO-ECONOMIC IMPROVING AND STRENGTHENING ENERGY SELF-SUFFICIENCY TERRITORIAL COMMUNITIES IN CONDITIONS OF DECENTRALIZATION
<hr/>		
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ТА ГЕОПОЛІТИЧНІ ВИКЛИКИ		EUROINTEGRATION AND GEOPOLITICAL CHALLENGES
Ганна ОБИХОД, Алла ОМЕЛЬЧЕНКО, Володимир БОЙКО	22	Anna OBIKHOD, Alla OMELCHENKO, Volodymyr BOIKO
ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ ФАКТОР МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: ПАРИТЕТНІ ЗАСАДИ ТА ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ		ENVIRONMENTAL SAFETY AS A PRIORITY FACTOR OF INTERNATIONAL RELATIONS UNDER THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION: PARITY BASIS AND PRINCIPLES OF FORMATION
Тетяна ОМЕЛЬЯНЕНКО, Юлія МАКОВЕЦЬКА	35	Tetiana OMELIANENKO, Yulia MAKOVETSKA
НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ В УКРАЇНІ НА ОСНОВІ ВІДПОВІДНОГО ДОСВІДУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ		THE DIRECTIONS OF THE IMPROVEMENT OF THE ENVIRONMENTAL POLICY ON WASTE MANAGEMENT IN UKRAINE BASED ON THE RESPECTIVE EU EXPERIENCE
Наталія КОРЖУНОВА	44	Nataliia KORZHUNOVA
ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ПЕРЕДУМОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДИРЕКТИВИ 2008/56/ЄС ПРО ВСТАНОВЛЕННЯ РАМОК ДІЯЛЬНОСТІ СПІВТОВАРИСТВА У СФЕРІ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО МОРСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ		INSTITUTIONAL BACKGROUND IMPLEMENTATION OF DIRECTIVE 2008/56/EC ESTABLISHING A FRAMEWORK FOR COMMUNITY ACTION IN THE FIELD OF MARINE ENVIRONMENTAL POLICY IN UKRAINE

**ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ І
МЕТОДОЛОГІЇ**

- Олександр АЛИМОВ,
Ірина ДРАГАН**
СИСТЕМНА МОДЕРНІЗАЦІЯ
МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ
РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ
ПОЛІТИКИ
- Андрій КОВАЛЕНКО,
Ольга МОЦОК**
РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНО-
КОМУНІКАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ НА РІЗНИХ РІВНЯХ
СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ
СТАЛОГО РОЗВИТКУ
- Дмитро КЛИНОВИЙ,
Володимир МОРОЗ,
Ірина ПЕТРОВСЬКА**
ЕКОСИСТЕМНИЙ КОНЦЕПТ
МОДЕРНІЗАЦІЇ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ПРИРОДНО-
ГОСПОДАРСЬКИХ КОМПЛЕКСІВ
- Ірина ШЕВЧЕНКО**
ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В
УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ
- Екатерина СТЕПАНОВА,
Вячеслав СТЕПАНОВ**
ЛИНЕЙНАЯ И НЕЛИНЕЙНАЯ
ИНТЕРПРЕТАЦИЯ ЭКОНОМИКО-
ЭКОЛОГИЧЕСКИХ ЯВЛЕНИЙ И
ПРОЦЕССОВ

ЗЕМЕЛЬНІ ВІДНОСИНИ

- Оксана САКАЛЬ,
Наталія ТРЕТЯК**
РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ
ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМИ В
УКРАЇНІ
- Ольга КАЛЕНСЬКА**
ОЦІНКА ЕКОЛОГО-
ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ
СТАЛОГО
ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ НА
АГРОЛАНДШАФТНІЙ ОСНОВІ

**ISSUES OF THEORY AND
METHODOLOGY**

- 54 Aleksandr ALYMOV,
Irina DRAGAN**
SYSTEM MODERNIZATION
PROJECT IMPLEMENTATION
MECHANISMS OF REGIONAL
ENVIRONMENTAL POLICY
- 63 Andrii KOVALENKO,
Olha MOTSOК**
ROLE OF INFORMATION AND
COMMUNICATION TECHNOLOGIES
ON DIFFERENT LEVELS STRATEGIC
PLANNING OF SUSTAINABLE
DEVELOPMENT
- 75 Dmitry KLYNOVYI,
Volodymyr MOROZ,
Irina PETROVSKA**
ECOSYSTEM CONCEPT OF
MODERNIZATION OF THE
TERRITORIAL NATURAL-
ECONOMIC COMPLEXES
- 87 Irina SHEVCHENKO**
INSTITUTIONAL PROVIDING
ECOLOGICAL POLICY IN
CONDITIONS DECENTRALIZATION
- 96 Ekaterina STEPANOVA,
Vjacheslav STEPANOV**
LINEAR AND NON-LINEAR
INTERPRETATION OF ECONOMIC
AND ECOLOGICAL PHENOMENA
AND PROCESSES

LAND RELATIONS

- 105 Oksana SAKAL,
Natalia TRETIAK**
RETROSPECTIVE ANALYSIS OF
LAND REFORM IN UKRAINE
- 116 Olga KALENSKA**
ASSESSMENT OF ECOLOGICAL
AND ECONOMICAL
EFFECTIVENESS OF SUSTAINABLE
LAND USE BASED ON
AGRICULTURAL LANDSCAPE
APPROACH

ВОДНЕ ГОСПОДАРСТВО

WATER MANAGEMENT

- Юлія ХВЕСИК, Роза БУСЕЛ**
РЕГУЛЮВАННЯ ОРЕНДНИХ
ВІДНОСИН У СФЕРІ
ВОДОКОРИСТУВАННЯ:
ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ТА
ФІСКАЛЬНІ АСПЕКТИ
- Людмила ЛЕВКОВСЬКА, Анатолій СУНДУК, Тетяна ДОБРЯНСЬКА**
МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ
ВИКОРИСТАННЯ МЕХАНІЗМІВ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО
РОЗВИТКУ
ВОДОГОСПОДАРСЬКОГО
КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ
- Ольга ЯРОЦЬКА**
СИСТЕМА КРИТЕРІЇВ ТА
ПОКАЗНИКІВ ОЦІНКИ
ЕФЕКТИВНОСТІ
ВОДОКОРИСТУВАННЯ
- Тамара БЛАЖКЕВИЧ**
МІГРАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ
ЕЛЕМЕНТІВ У ВОДНИХ
ОБ'ЄКТАХ
- 125 Yuliia KHVESYK, Rosa BUSEL**
REGULATION OF RENT RELATIONS
INTO WATER USING FIELD:
INSTITUTIONAL AND FISCAL
ASPECTS
- 134 Ludmyla LEVKOVSKA, Anatoliy SUNDUK, Tetyana DOBRYANSKA**
METHODOLOGICAL ASPECTS
ACTIVITIES OF MECHANISM OF
SUSTAINABLE DEVELOPMENT
WATER COMPLEX OF UKRAINE
- 146 Olga YAROTSKA**
A SYSTEM OF CRITERIA AND
INDICATORS FOR AN EVALUATION
OF WATER USE EFFECTIVENESS
- 156 Tamara BLAZHKEVICH**
THE MIGRATION OF INFORMATION
ELEMENTS IN WATER OBJECTS

ЛІСОВИЙ СЕКТОР

FORESTRY SECTOR

- Анатолій КАРПУК, Максим ШЕСТАК**
ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА
ЕФЕКТИВНІСТЬ
ЛІСОКОРИСТУВАННЯ:
НАПРЯМИ ТА МЕХАНІЗМИ
ПІДВИЩЕННЯ
- 165 Anatoliy KARPUK Maksym SHESTAK**
ECOLOGICAL AND ECONOMIC
EFFECTIVENESS OF FOREST
USAGE: DIRECTIONS AND
MECHANISMS OF IMPROVEMENT

СІЛЬСЬКІ ТЕРИТОРІЇ

RURAL TERRITORIES

- Марія ІЛЬІНА**
ФІНАНСОВІ МЕХАНІЗМИ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-
ЕКОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ
СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ ЄС
- 173 Mariia ILINA**
FINANCIAL MECHANISMS
SUPPORTING SOCIAL AND
ECONOMIC DEVELOPMENT OF
RURAL TERRITORIES IN EU

**СТРАТЕГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ
СТАЛОГО РОЗВИТКУ**

Олена ГАРАЩУК, Віра КУЦЕНКО КАДРОВІ РЕСУРСИ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	188	Olena GARASHCHUK, Vira KUTSENKO HUMAN RESOURCES EDUCATION IN THE CONTEX SUSTAINABLE DEVELOPMENT
Вікторія МИКИТЕНКО, Ольга ДЕМЕШОК КАСКАДНІ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ: МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ	197	Victoria MYKYTENKO, Olga DEMESHOK CASCADING FORMS OF ORGANIZATION OF PRODUCTION AND ECONOMIC INTERACTION: METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF MANAGEMENT ENSURING EFFICIENCY IN THE FUNCTIONING
Олександр ГРЕБЕНЮК, Руслан КУЗЬМЕНКО РОЗБУДОВА БАЗИСУ ТЕРИТОРІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНОГО ПОДІЛУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ, ЗАСНОВАНОГО НА СИСТЕМІ NUTS	210	Alexander HREBENJUK, Ruslan KUZMENKO THE BASIS DEVELOPING OF TERRITORIAL AND ECONOMIC DIVISION REGIONS OF UKRAINE, BASED ON THE NUTS SYSTEM
Адам БОДЮК, ВАРТІСНІ ВИЗНАЧЕННЯ НАДРОРЕСУРСНОГО ВИРОБНИЦТВА	220	Adam BODYUK, COST DETERMINATION OF SUBSOIL RESOURCE PRODUCTIONS
Віталій ПУГАЧ ПРОБЛЕМА ВИЧЕРПНОСТІ МІНЕРАЛЬНО-СИРОВИННИХ РЕСУРСІВ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО НАДРОКОРИСТУВАННЯ	226	Vitaliy PUHACH THE PROBLEM OF EXHAUSTION OF MINERAL RESOURCES IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE USING OF MINERAL RESOURCES

ПЕРЕДМОВА

Збірник наукових праць репрезентує наукові розробки дослідників, об'єднана спільна мета яких – економічне обґрунтування формування та реалізації державної політики у сфері використання й охорони природних ресурсів і сталого розвитку України.

Тематика запропонованих статей охоплює питання розробки стратегії сталого розвитку України та її регіонів; економіки природокористування і природно-техногенної безпеки; економічної ефективності використання, охорони та відтворення природно-ресурсного потенціалу; економічних проблем екологічної політики. У зв'язку з цим досліджено аспекти модернізації механізмів реалізації регіональної екологічної політики на засадах локальної екологічної демократії з метою подолання тенденції виснаження природно-ресурсного потенціалу територій. Підкреслюється роль кадрових ресурсів вищої освіти у підвищенні її якості, забезпеченні сталого розвитку, формуванні економіки знань. Обґрунтовано переваги, недоліки та перспективи реалізації засад європейської політики розвитку аграрного сектору та сільських територій. Розглянуто механізм управління територіальними природно-господарськими комплексами України. Побудовано структуру системи макроекономічного регулювання розвитку каскадних форм виробничо-господарської взаємодії. Проведено ретроспективний аналіз земельної реформи в Україні, оцінку еколого-економічної ефективності сталого землекористування на агроландшафтній основі. Визначено методологічні засади використання механізмів забезпечення сталого розвитку вітчизняного водогосподарського комплексу, систему критеріїв та показників оцінки ефективності водокористування й міграцію інформаційних елементів у водних об'єктах. Розкрито ключові аспекти забезпечення сталого надрокористування, зокрема, проблеми вичерпання мінерально-сировинних ресурсів.

Редакційна колегія збірника сподівається, що наведені статті провідних вітчизняних науковців, досвідчених фахівців, молодих учених і здобувачів наукових ступенів будуть корисними дослідникам, представникам органів державної влади та місцевого самоврядування відповідно до їх компетенції, господарюючим суб'єктам і широкому колу зацікавлених осіб.